

Interreg Co-funded by
the European Union

Central Baltic Programme

Sustainable Silage

Tranšeju un stirpu skābbarības sagatavošanas tehnoloģija

Pēteris Dambergs

Kāds man
sakars ar
tranšeju,
stirpu
tehnolģijām?

Labas skābbarības ražošana ir mana un visas Rilata komandas

-
- Aicinājums
  - Misija
  - Profesija
  - Kaislība

Uzņēmums, kurā strādāju pārstāv ar ražotājus, kas rada, ražo materiālus, instrumentus, mašīnas skābbarības stirpu un tranšeju tehnoloģijām

---

Praksē iegūta pieredze

- Latvijā
- Lietuvā
- Igaunijā
- Polijā
- Azerbaidžānā
- Krievijā
- Ukrainā
- Baltkrievijā
- Armēnijā
- Gruzijā

Kas ir skābbarība ?

Sausna

Cukuri

Mikroorganismi

Bezgaisa
vide

Visi 4 nosacījumi
ir vienādi svarīgi!

Laba skābbarība nesanāks, ja kaut viens 4 no nosacījumiem nebūs nodrošināts !

Tranšeju un stirpu tehnoloģijas ražošanas posmi

Pamata ražošanas posmi visiem tehnoloģijas paveidiem ir vienādi, bet ir nianšes

- Zālāja ierīkošana
- Zālāja kopšana
- Pļaušana
- Ārdīšana
- Grābšana/vālošana
- Savākšana, smalcināšana
- Novešana no lauka
- Pildīšana/izkraušana
- Izlīdzināšana
- Blietēšana
- Hermetizēšana
- Glabāšana
- Izbarošana

Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšeju, stirpu tehnoloģiju?

- Saīsināt zāles novākšanas laiku līdz 2-7 dienām (vienam pļāvumam)
- Izmantot tehnoloģiju, kas ļauj īsā laikā novākt, iepildīt, sablīvēt un hermetizēt lielu daudzumu ieskābējamās masas
- Nodrošināt labāku zāles sablīvēšanu
- Nodrošināt labāku ieskābšanu
- Iegūt viendabīgāku skābbarību

Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšeju, stirpu tehnoloģiju?

- Ietaupīt pērkot mazāk skābbarības plēvi
- Samazināt skābbarības , ražošanas, glabāšanas, vai izbarošanas laikā radušos zudumus
- Samazināt risku, ka plēvi sabojās putni, grauzēji, mājdzīvnieki, mežazvēri
- Lai vieglāk varētu pamanīt plēves bojājumus un plēvi laicīgi salīmēt
- Izmantot tehnoloģiju kura ļauj, ērtāk precīzāk iesvērt barību barības maisītājā (ar kausu, frēzi) radot mazāk atbirumu zudumu

Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšēju, stirpu tehnoloģiju?

- Izmantot tehnoloģiju, kura ļauj zāli novākt un smalcināt ar pašgājēju smalcinātāju vai savācējpiekabi
- Izmantot tehnoloģiju, kura ļauj konservēt, saglabāt un izbarot jebkura veida smalcinātu vai smalku ieskābējamo masu (zāles, kukurūzas skābbarība, kukurūzas vālišu skābbarība, mitri graudi, alus drabiņas, cukurbiešu graizījumi u.c.)
- Izmantot tehnoloģiju, kas ļauj novākt, noblīvēt, saglabāt un izbarot arī mitrāku ieskābējamo masu
- Strādāt ar tehnoloģiju, kas ļauj iekraut pārvadāt vaļēju skābbarību kravas mašīnās

Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšeju, stirpu tehnoloģiju?

- Spēt glabāt pievest un glabāt ieskābējamo masu tuvāk dzīvnieku novietnei jau novākšanas laikā
- Spēt ērti piekļūt skābbarības glabātuvei ievēdot un izbarojot barību
- Spēt ērti un organizēti savākt skābbarības sulas un novadīt tās mēslu rezervuārā
- Pāriet uz tehnoloģiju kas atbilst augošajām vides aizsardzības un saimniekošanas prasībām
- Izveidot vienu skābbarības glabāšanas vietu, lai nav jāaizņem un jānoblivē lauksaimniecībā izmantojamā zeme skābbarības glabāšanai

**Kāds ir/bija jūsu mērķis
izvēloties tranšeju, stirpu
tehnoloģiju?**

Saīsināt zāles novākšanas,
sapildīšanas glabātuvē,
hermetizēšanas laiku līdz
+- 7 dienām (vienam
pļāvumam)

**Nepieciešams atbilstošs cilvēku un
tehnikas vienību skaits !**

**Nedrīkst pieļaut sastrēgumus kādā no
ražošanas posmiem !**

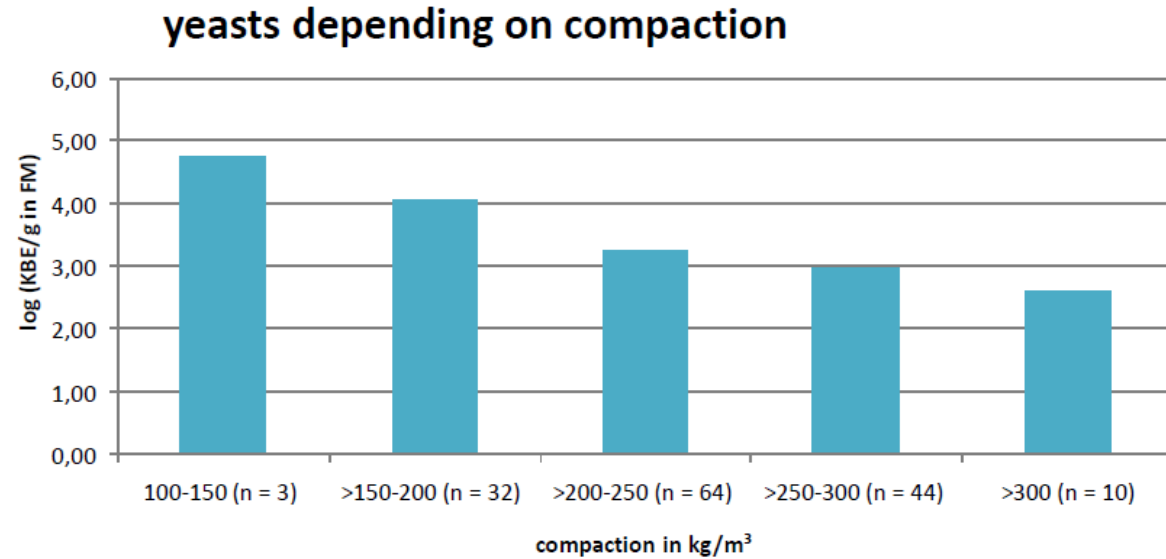

**Kāds ir/bija jūsu mērķis
izvēloties tranšeju, stirpu
tehnoloģiju?**

Nodrošināt labāku
ieskābējamās masas
sablīvēšanu un ieskābšanu

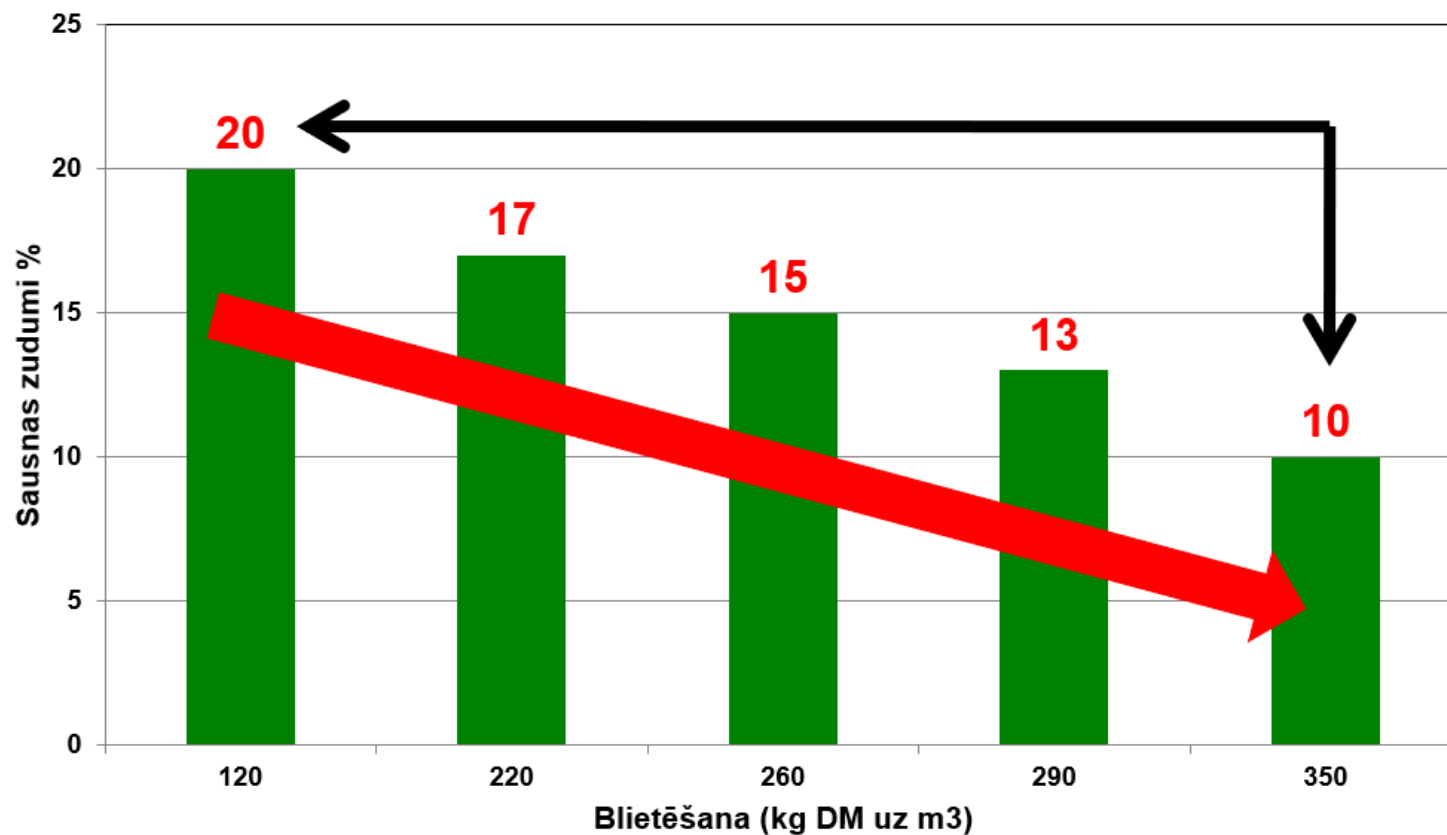

Blietēšanas kvalitāte un raugi skābbarībā

Blietēšanas kvalitāte un sausnas zudumi

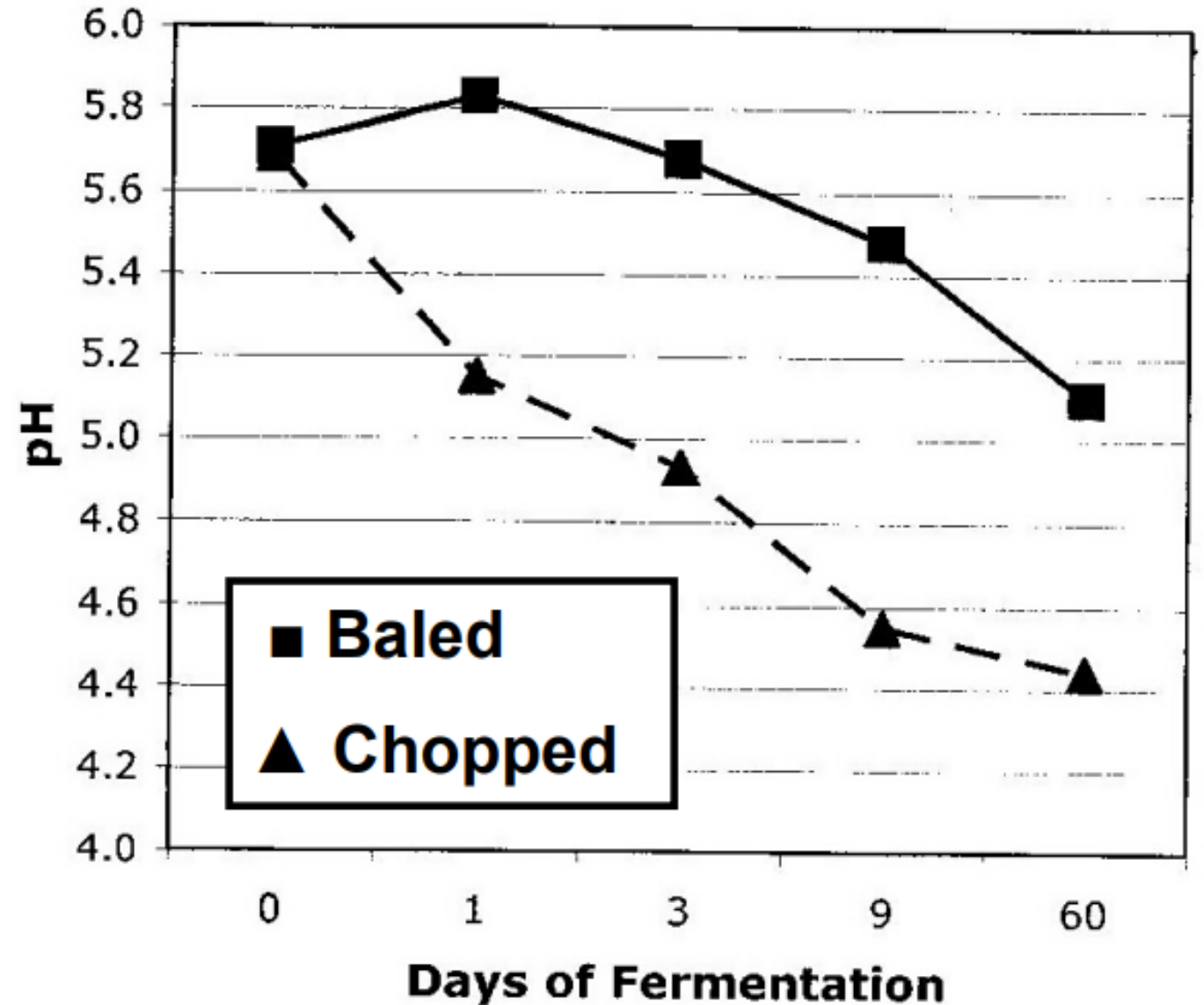

Sausnas zudumi pēc 180 dienām atkarībā no blietēšanas (Ruppel et al., 1995)

Smalcināta masa
ieskābst par 60 dienām
ātrāk un pH nokrītas
zemāk

- Lielāks masas blīvums un mazāk gaisa
- Mikroorganismiem ātrāk un vieglāk pieejami augu cukuri
- Lielāks virsmas laukums kurā darboies mikroorganismiem

Blietēšanas kvalitāti ietekmējošie faktori

- Daļiņu garums
- Blietēšanas tehnika
- Riepu platums un spiediens
- Izlīdzināšana
- Presēšanas ilgums
- Presēšanas ātrums
- Sausna
- Stirpas vai tranšejas vai tuneļu maisi
- Tranšeju vai kaudžu veids

leskābējamās masas daļiņu garums

Blietēšanas tehnikas masa

Minimālā kopējā
blietēšanā
iesaistītās
blietēšanas
tehnikas masa:

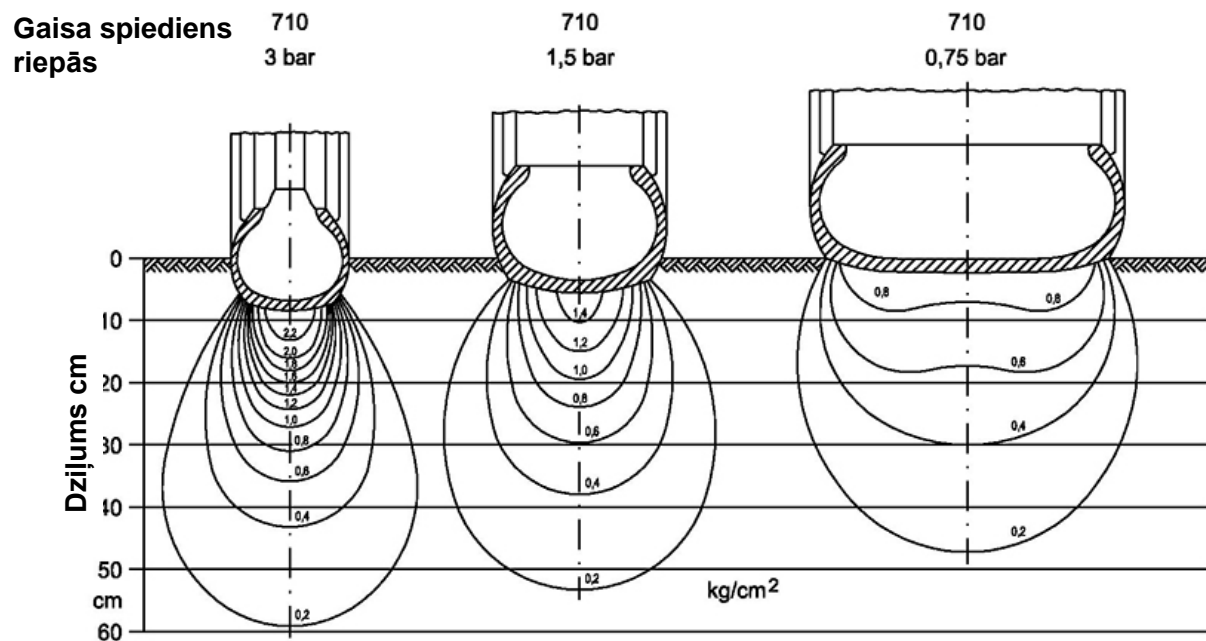
Zāles masai - 1/3
no stundā ievestā
zāles masas
daudzuma tonnās

Kukurūzas masai -
1/5 no stundā
ievestā kukurūzas
masas daudzuma
tonnās

Blietēšanas
tehnikas masā
neskaita traktoru
kurš tikai līdzina
skābbarību

Blietēšanas tehnikas riepu platums un spiediens

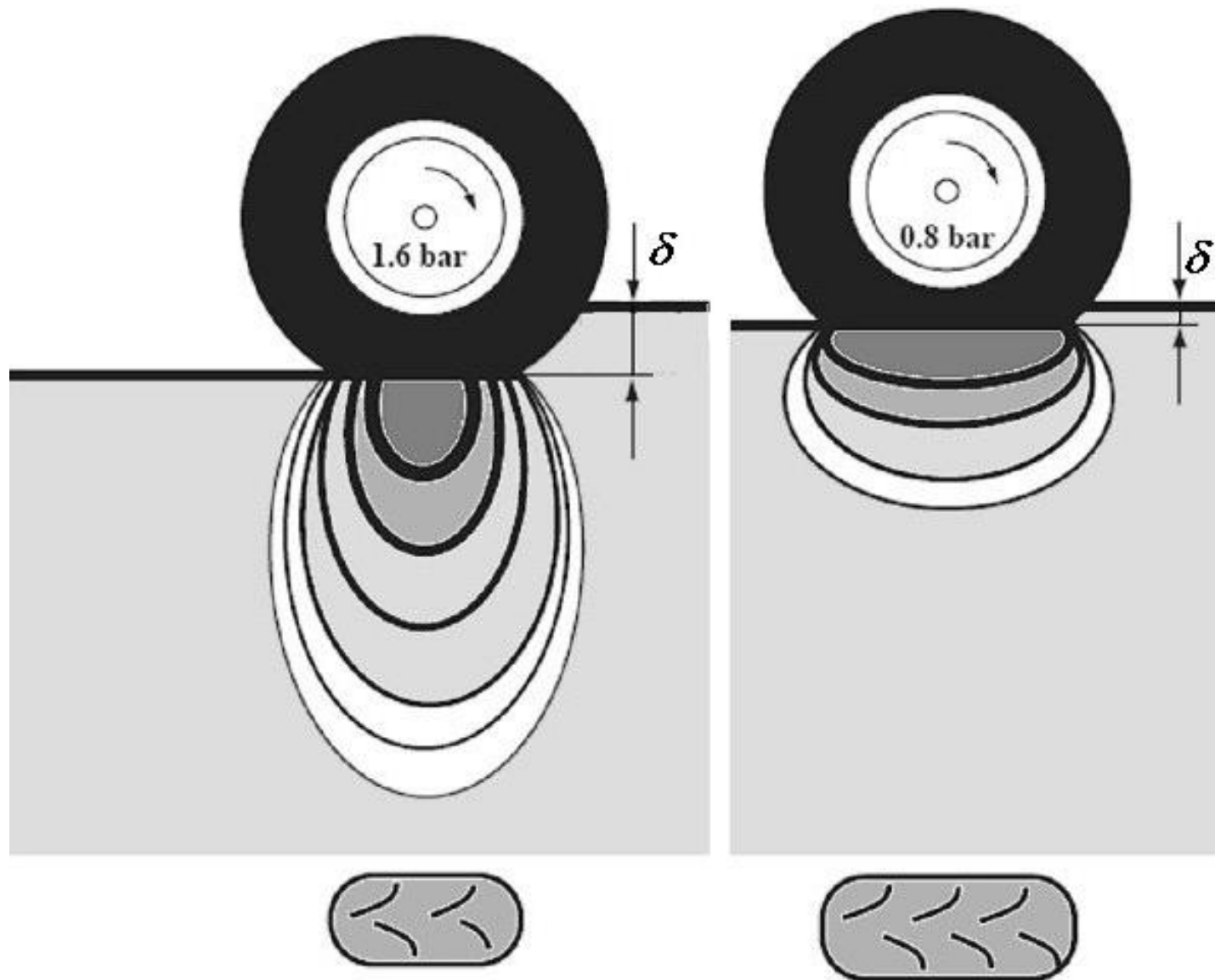

normal gelagerter und normal feuchter Boden

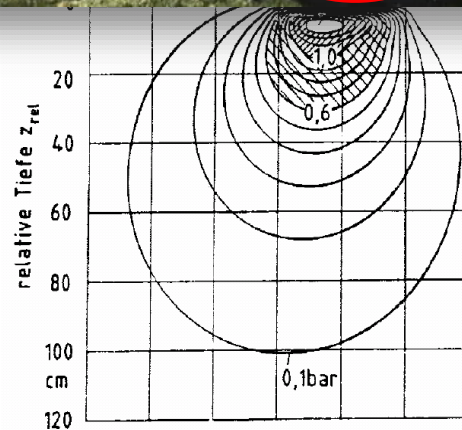

Blietēšanas tehnikas riepu platums un spiediens

Izlīdzinātās masas slāņa biezums pirms blietēšanas

Druckwiebel unter einem Reifen, der sich von links nach rechts bewegt (BOLLING, 1987)

Izlīdzinātās masas slāņa biezums ne vairāk par (<20 cm)

Blietēšanas tehnikas ātrums, intensitāte, nepārtrauktība

- Blietēšanas tehnikas ātrums 3-4km/h
- Pārbrauc pāri vienam izlīdzinātajam slānim ne vairāk par 2-3 x
- Izvairieties no jebkādām pauzēm pildīšanas un blietēšanas procesā
- Ja nākas pārtraukt darbu uz vairākām stundām, pārklājiet jau noblietēto masu vismaz ar vakuuma plēvi
- Piepildiet tranšeju un hermetizējiet to vismaz 24h laikā(zāles skābbarībai) vai 3-4 dienu laikā (kukurūzas skābbarībai)

Sausnas ietekme uz blietēšanas kvalitāti

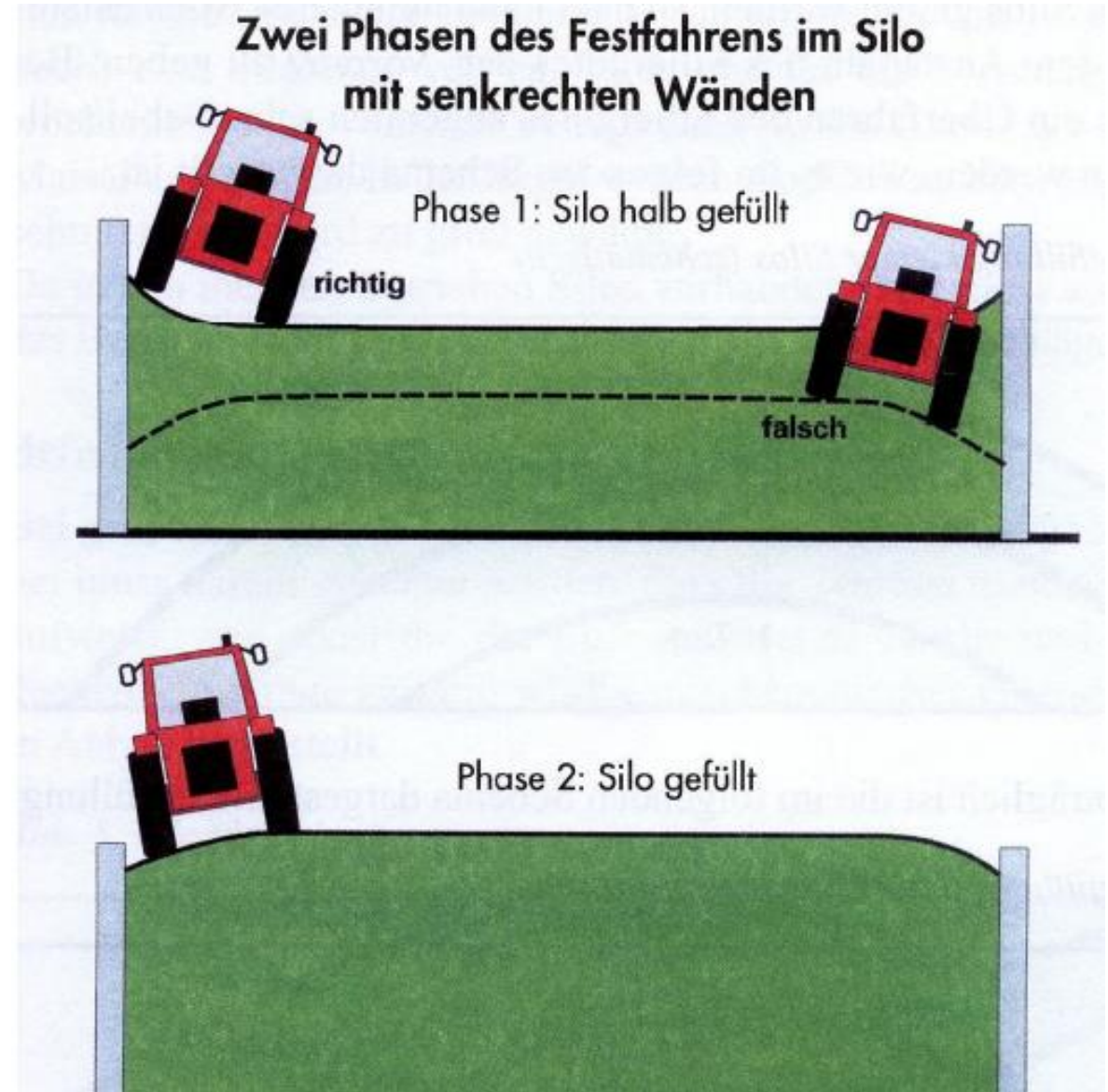

- Sausu masu, kurā ir garas barības daļiņas ir grūti noblietēt
- Mitru masu var pārblīvēt (sulo, slīd, grimst)

Blietēšanas veids un kvalitāte atkarīga arī no:

- Tranšēju sienu slīpuma

Blietēšana stirpās

Blietēšana stirpās

Blietēšana stirpās

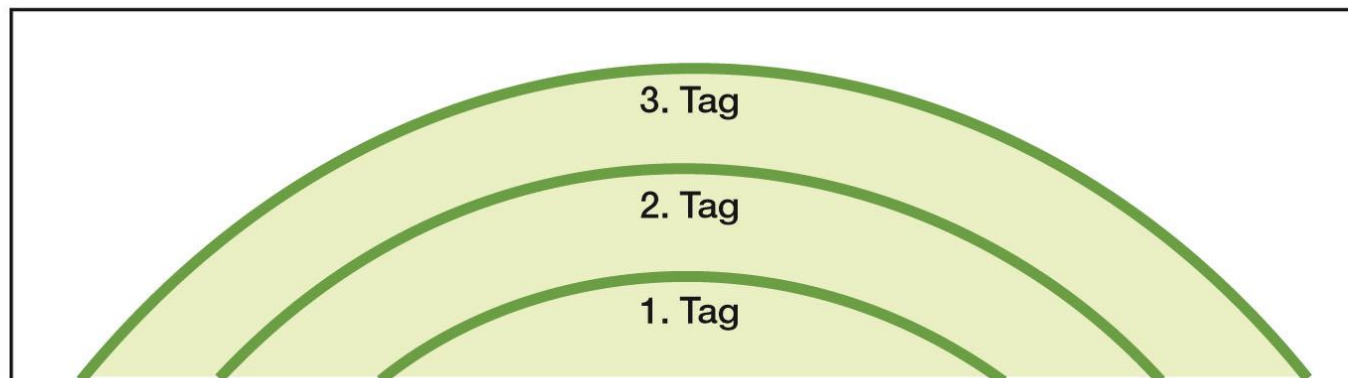

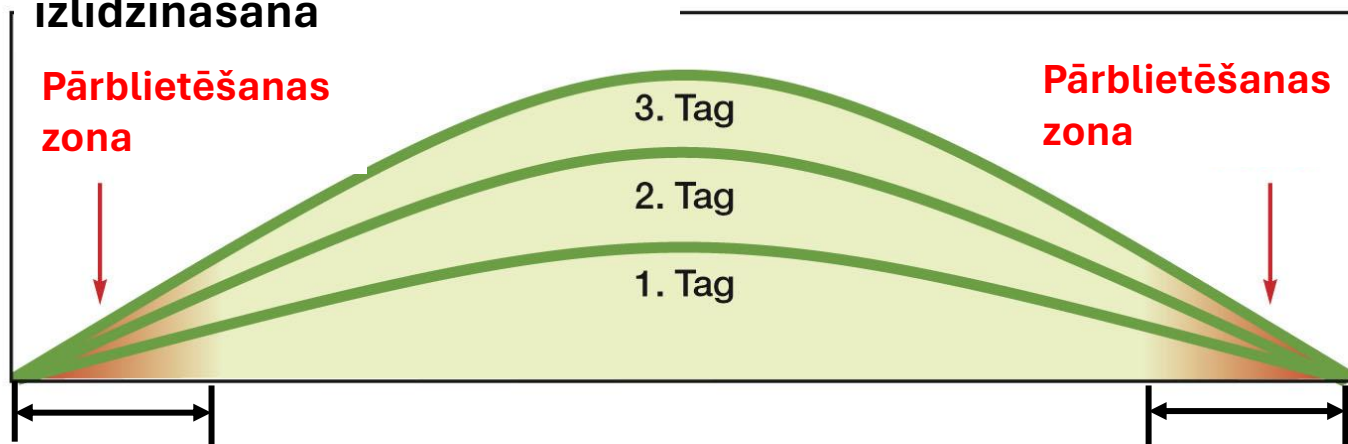
Blietēšana stirpās

Pareiza masas izlīdzināšana

Nepareiza masas izlīdzināšana

Blietēšana tuneļu maisos

Blietēšana tuneļu maisos

Blietēšana tuneļu maisos

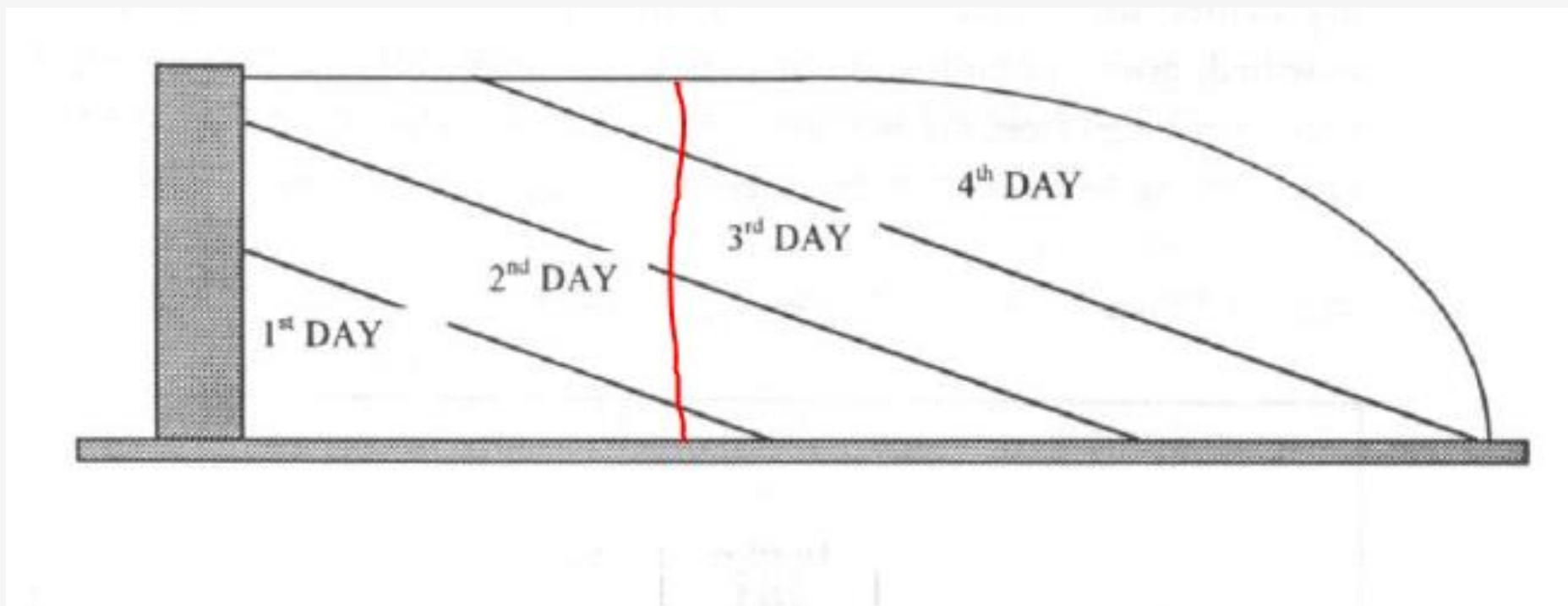
Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšeju, stirpu tehnoloģiju?

---

iegūt viendabīgāku
skābbarību (jo rituļu
kvalitāte ir tik dažāda)

Skābbarības tranšejās arī var būt ļoti atšķirīga skābbarība !

1. SKB (259)

Sausna, %	49.38
Kopproteīns, % (sausnā)	11.23
Kokšķiedra, % (sausnā)	29.09
NDF, % (sausnā)	50.99
ADF, % (sausnā)	35.96
NEL, MJ/kg sausnas	5.74

2. SKB (260)

Sausna, %	47.41
Kopproteīns, % (sausnā)	11.77
Kokšķiedra, % (sausnā)	30.72
NDF, % (sausnā)	52.25
ADF, % (sausnā)	34.44
NEL, MJ/kg sausnas	5.86

3. SKB (261)

Sausna, %	34.06
Kopproteīns, % (sausnā)	14.25
Kokšķiedra, % (sausnā)	31.73
NDF, % (sausnā)	49.84
ADF, % (sausnā)	39.49
NEL, MJ/kg sausnas	5.46

4. SKB (262)

Sausna, %	28.54
Kopproteīns, % (sausnā)	12.80
Kokšķiedra, % (sausnā)	32.53
NDF, % (sausnā)	52.32
ADF, % (sausnā)	35.06
NEL, MJ/kg sausnas	5.81

5. SKB (263)

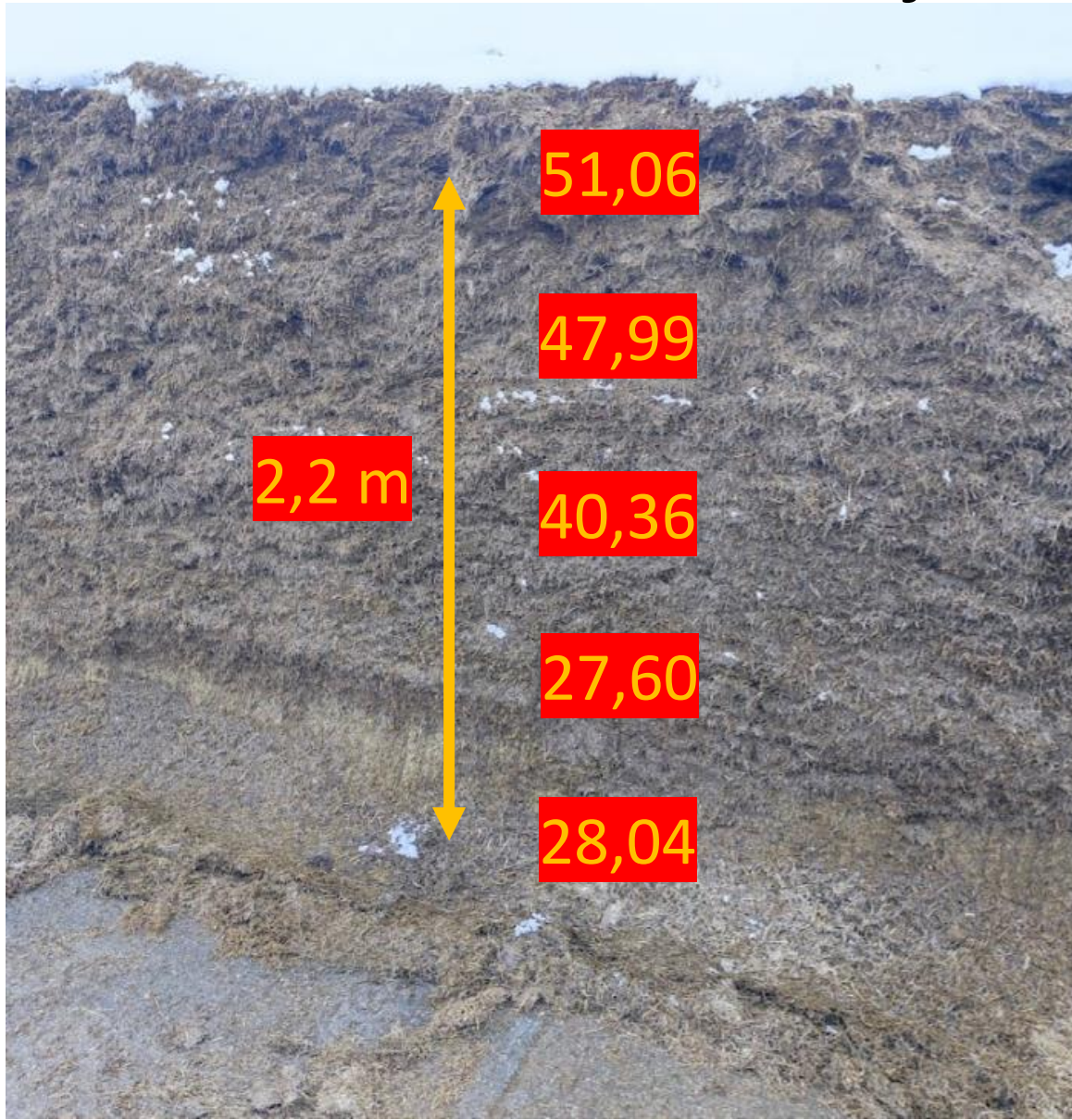
Sausna, %	25.91
Kopproteīns, % (sausnā)	12.73
Kokšķiedra, % (sausnā)	34.05
NDF, % (sausnā)	53.73

Sausna dažādās tranšejas vietās

Vidējā sausna 37,9%
Maisījumā vidējā
sausna 36,6%

Sausna dažādās tranšējas vietās

Vidējā sausna 39,01%

Maisījumā vidējā sausna 34,7%

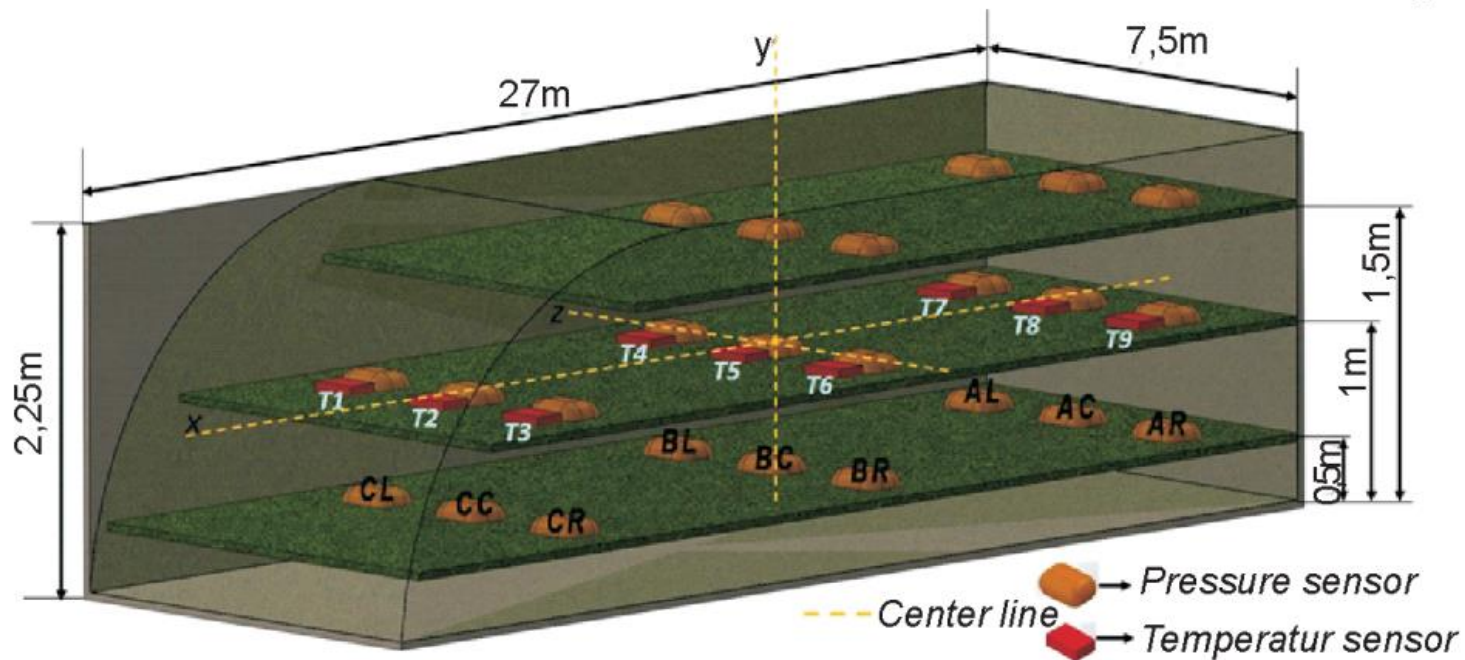

Spiediena un temperatūras sensori tranšejā

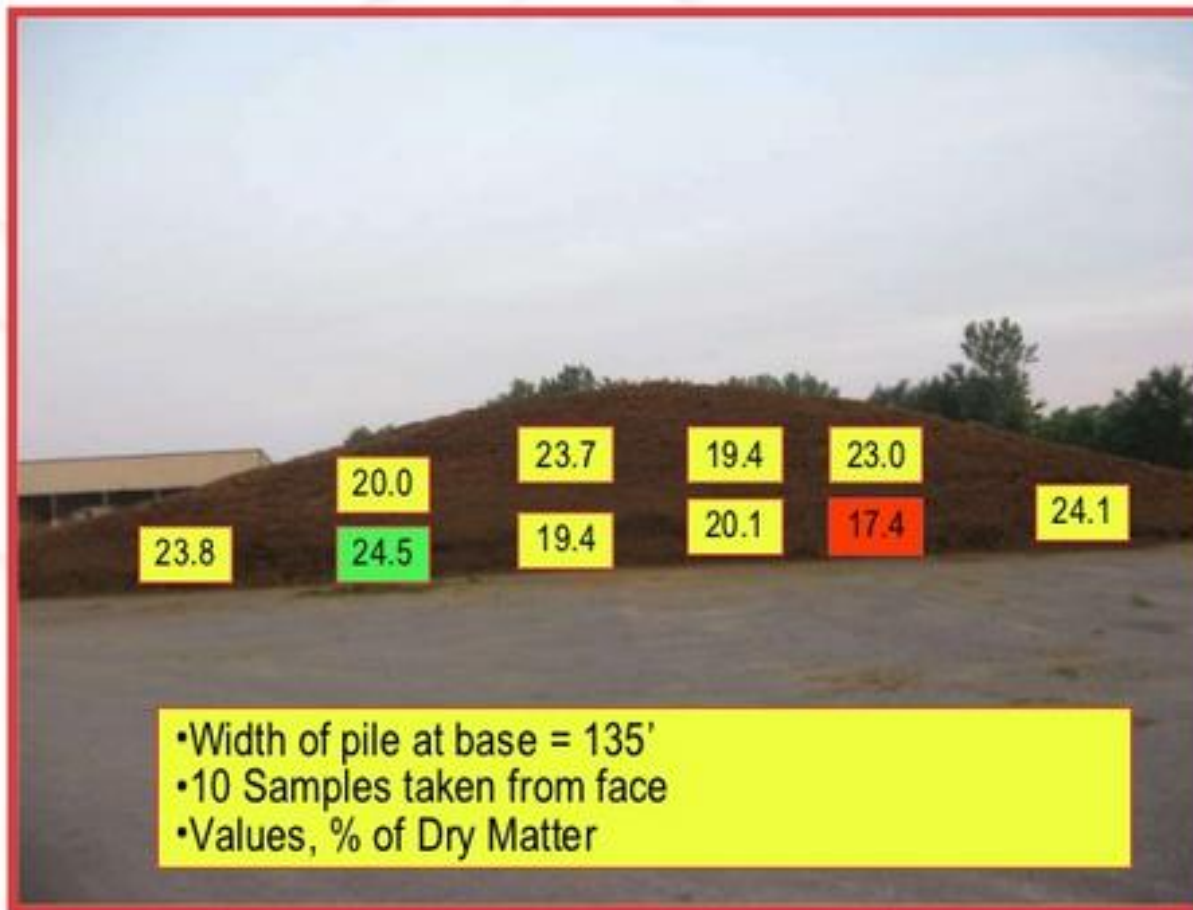

Proteīns dažādās tranšejas vietās

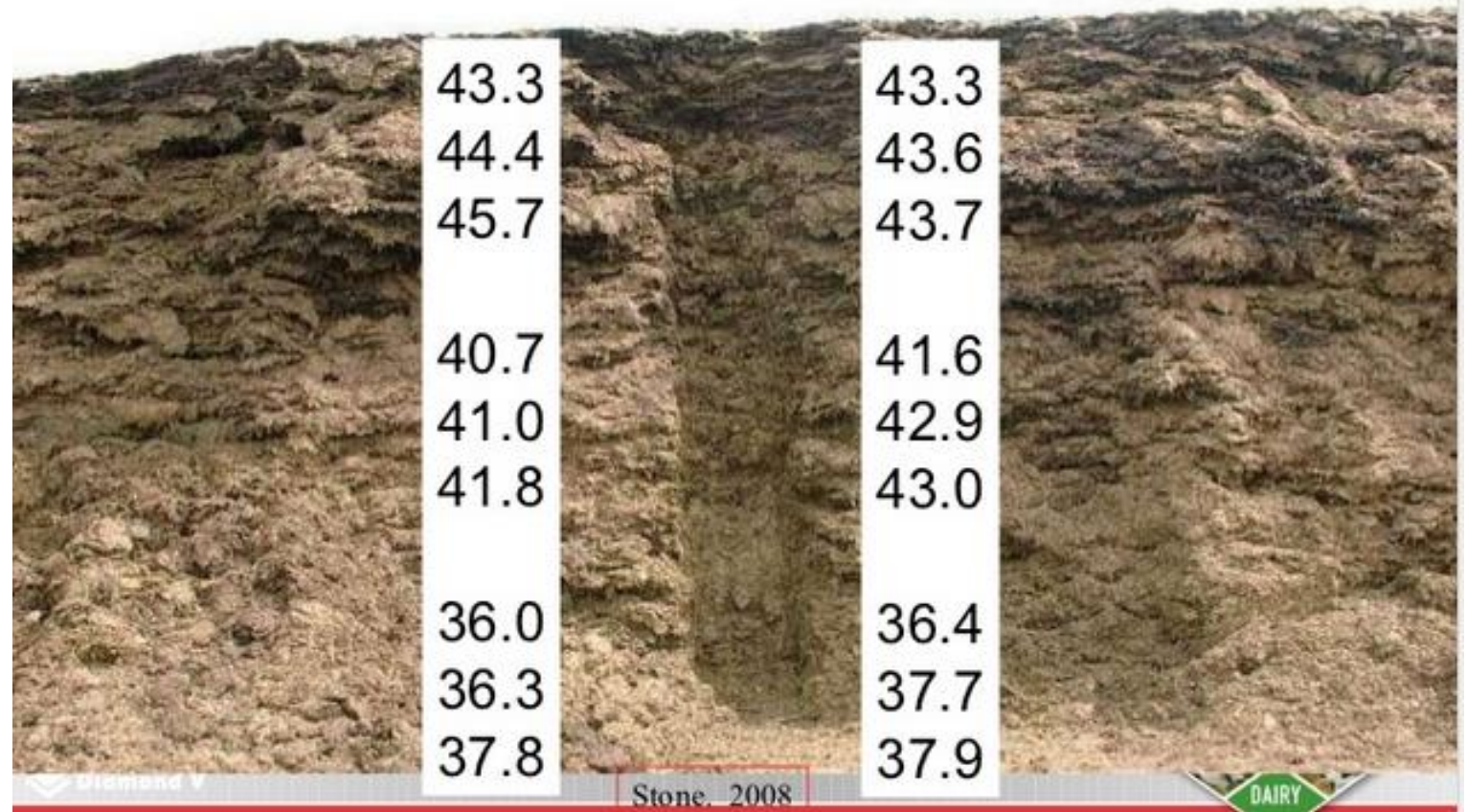
Crude Protein Levels In Haylage Sampled From the Face

NDF dažādās tranšejas vietās

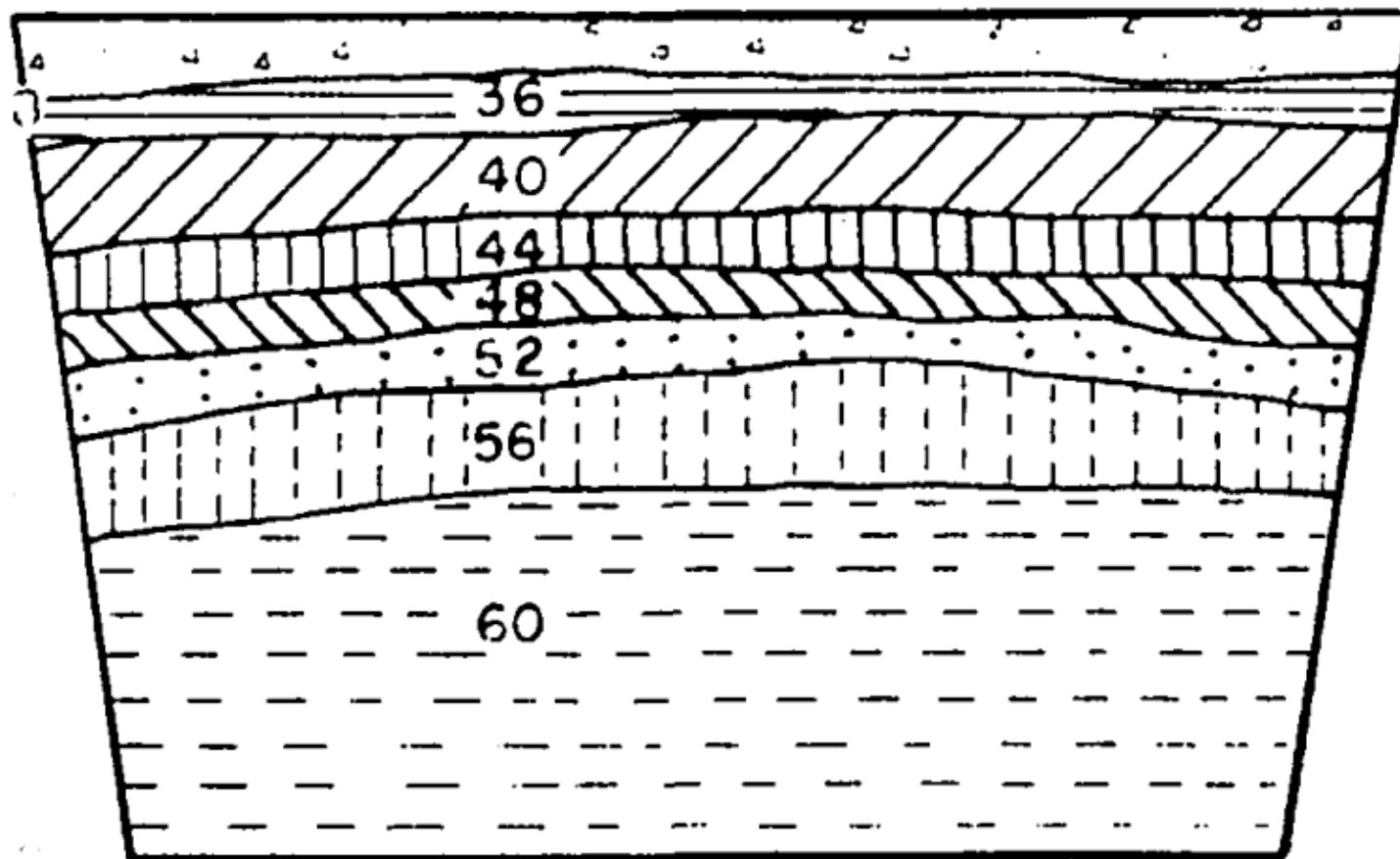
Haylage NDF – Sampling and Laboratory Consistency Evaluation

Spiediena
atšķirības
dažādās
tranšejas
vietās

BULK SPECIFIC WEIGHTS
POUNDS PER CU. FT.

Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšeju, stirpu tehnoloģiju?

Ietaupīt pērkot mazāk
skābbarības plēvi

Hermetizācijas un aizsargmateriālu patēriņš

- Jo augstāk, jo lētāk
- Kaudzēm dārgāk nekā tranšejām
- Tuneļu maisiem dārgāk nekā kaudzēm

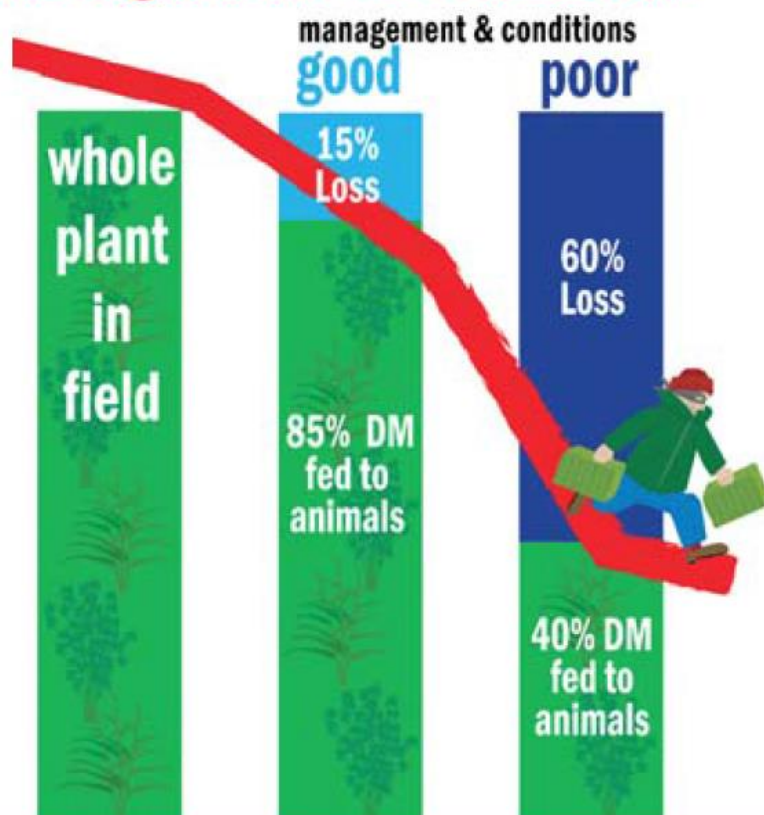
Kāds ir/bija jūsu mērķis izvēloties tranšeju, stirpu tehnoloģiju?

Samazināt skābbarības,
ražošanas, glabāšanas, un
izbarošanas laikā radušos
zudumus

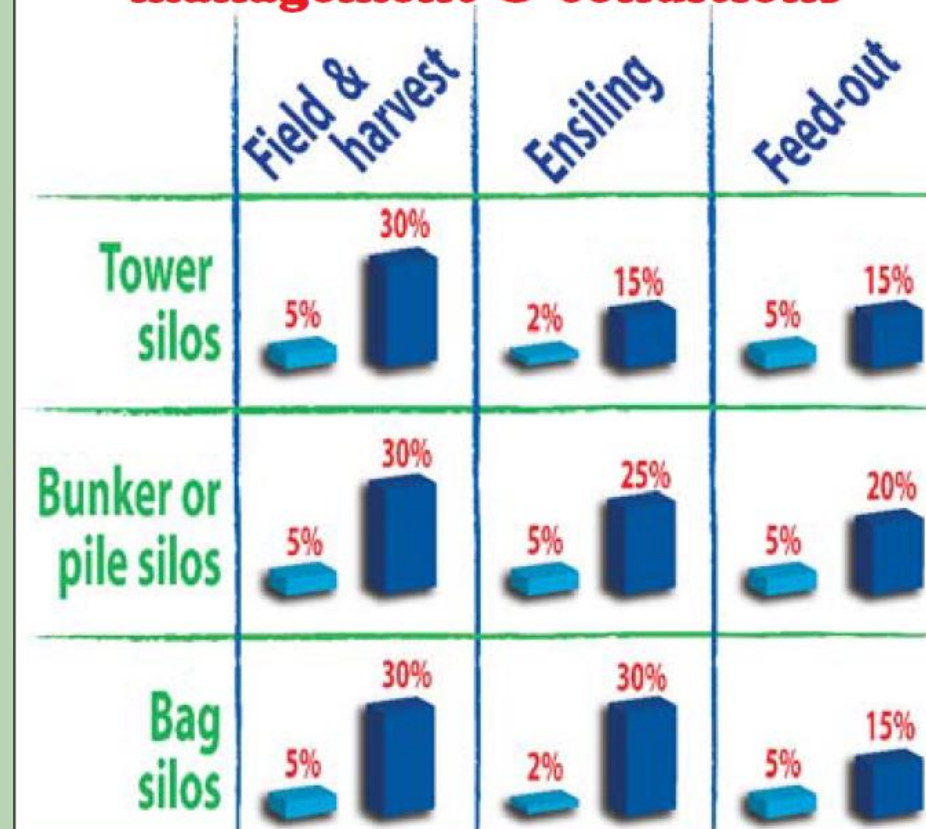
Ekonomika _ zaudējumi

Comparison of potential DM losses with good vs. poor management & conditions

Comparison of DM losses with good vs. poor management & conditions

Muck 2008, USDA

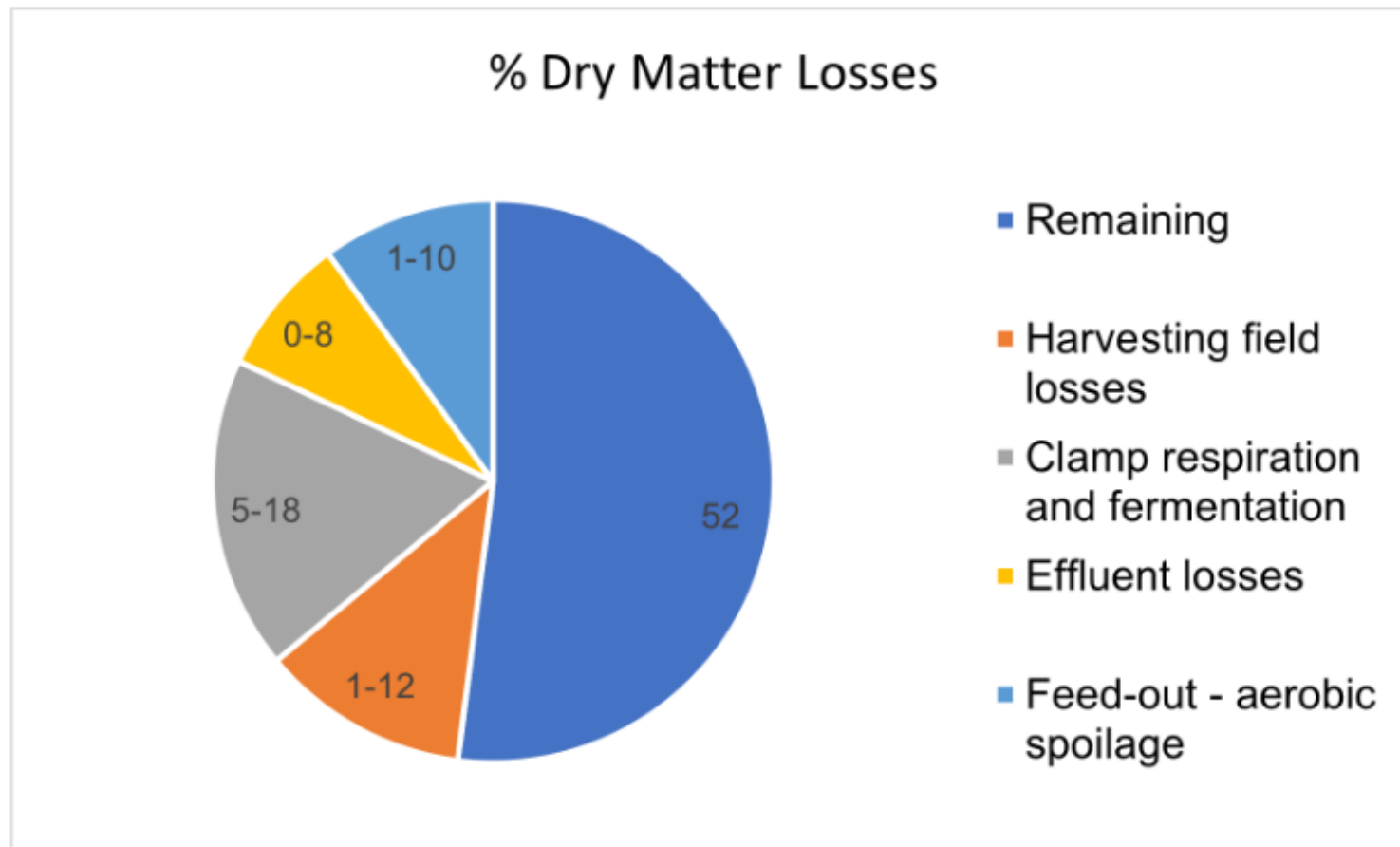

Estimates of dry matter losses are based on research results and on-farm observations. Losses in the low range (good management) rarely go lower. Losses in the high range can go considerably higher under disastrous management &/or conditions.

Sausnas zudumi tranšeju tehnoloģijās

Figure 1. Sources of dry matter losses in silage making

Source: Institute of Grassland and Environmental Research

Skābbarības sargāšana no gaisa un ūdens un nevēlamiem mikroorganismiem

- Novākšanas, pildīšanas, hermetizēšanas higiēna
- Ātra, efektīva apvītināšana un novākšana no lauka
- Ātra iepildīšana un kvalitatīva noblietēšana
- Ātra un kvalitatīva skābbarības glabātuves hermetizēšana
- Skābbarības glabātuves hermētiskuma saglabāšana līdz pat izbarošanai
- Pietiekoši ātra barības izēdināšana pēc tvertnes atvēršanas
- Gaisa un ūdens ietekmes novēršana uz skābbarību, kas atrodas atvērtajā tvertnē

Higiēna tranšeju un stirpu tehnoloģijā

Ievestā masa

Glabāšanas vieta, sienas, grīda, pamatne, apkārtne

Blietēšanas un izlīdzināšanas tehnika

Plēves aizsargmateriāli

Aizsardzība no gaisa un ūdens ietekmes pildīšanas laikā

- Tvertnes pildīšanas laiks līdz pilnīgai hermetizēšanai
- Skābbarības piesegšana lietus laikā
- Skābbarības piesegšana pa nakti un citos brīžos kad pildīšana un blietēšana tiek pārtraukta

Aizsardzība no gaisa un ūdens ietekmes glabāšanas laikā

Tranšeju sienu pamatnes
hermētiskums

Sānu sienu plēve tranšejās

Augstas kvalitātes skābbarības
pārklājuma plēves atbilstoši
paredzētajai lietošanas
tehnoloģijai

Plēvju aizsardzība pret bojājumiem
hermetizēšanas laikā un
glabāšanas laikā

Tvertņu uzraudzība un bojāto
plēves vietu salīmēšana

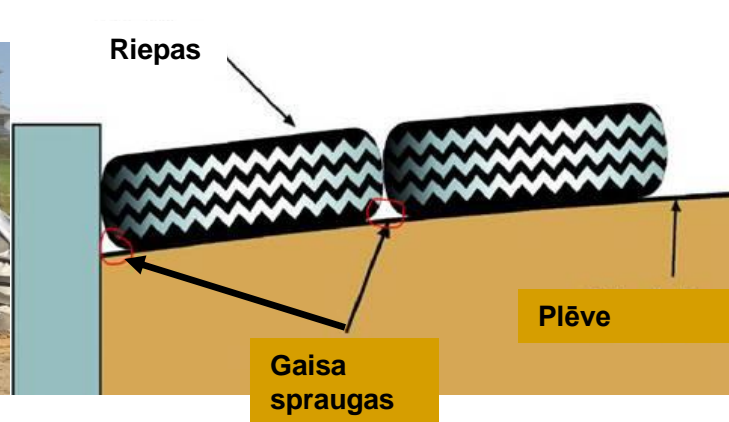

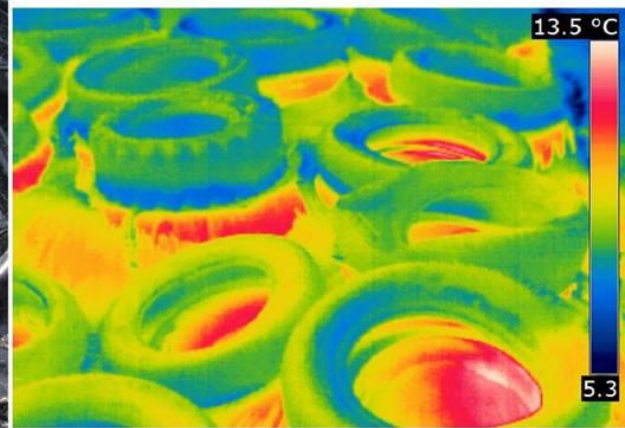

Kāpēc ne riepas ?

Neveido nepārtrauktu hermētisku šuvi

Aizsardzība no gaisa un ūdens ietekmes tranšejas izbarošanas laikā

- Atvērtā, gaisa un nokrišņu ietekmei pakļautā skābbarības daļa
- Griezuma virsma
- Gaisa barjeras

Interreg Co-funded by
the European Union

Central Baltic Programme

Sustainable Silage

Paldies par uzmanību!
